

Politiek talent op Goudse scholen

Jan H. Kompagnie

Op 29 augustus 2001 maakte minister-president Wim Kok bekend dat hij niet meer beschikbaar was voor het lijsttrekkerschap van de Partij van de Arbeid. Als zijn opvolger beval hij Ad Melkert aan, oud-minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en nu fractieleider van de Partij van de Arbeid in de Tweede Kamer. Kok en Melkert hebben naast hun sociaal-democratische overtuigingen nog iets gemeen, namelijk dat ze in dezelfde stad op de middelbare school hebben gezeten. Die stad was Gouda. Eerst Kok, die op 29 september 1938 in Bergambacht werd geboren.

In 1863 ontstond door Thorbecke's onderwijswetgeving de Hoogere Burgerschool (HBS). In 1916 verliet de RHBS in Gouda het Doelengebouw aan de Lange Tiendeweg, dat zij in 1866 had betrokken, en nam ze het nieuwe schoolgebouw aan de Burgemeester Martenssingel in gebruik. De HBS was bestemd voor 'de hoogere- en voor de burgerklasse'. In 1887 behaalde het eerste meisje haar diploma op de RHBS. Voor de meisjes ging de school vijf minuten eerder open dan voor de jongens en zij verlieten de school ook vijf minuten eerder, opdat de leden van beider kunne elkaar maar zo weinig mogelijk zouden tegenkomen.

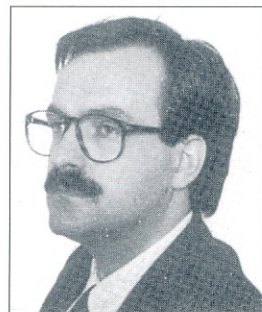
De RHBS had ook een sterke streekfunctie. Zeker tien procent van de leerlingen kwam van buiten Gouda. 'Het machtsvertoon uit de Krimpenerwaard', zo werd de komst elke ochtend van grote groepen leerlingen uit de omgeving van Gouda getypeerd. Er was een zekere rivaliteit tussen hen en de Gouwenaars, aldus een oud-leerlinge uit een arbeidersmilieu, die eerst in Schoonhoven naar de ULO ging. 'Op die school begonnen wij: Wim Kok, Arie Blanken en Hans Raapis uit Bergambacht. ... Ik herinner me nog weken dat we elke dag één van ons interviewden. Er moest eerlijk en openhartig op alle vragen worden geantwoord. Ook toen was Wim Kok strategisch door niet alles van zijn binnenste te laten zien. Hij omzeilde directe vragen meesterlijk'. Wim Kok, hoewel bepaald geen zoon van een 'hogere burger' - zijn vader was timmerman in Bergambacht - behaalde zijn HBS-B-diploma. Na een lange carrière in de vakbond en de politiek werd hij in 1994 minister-president van het eerste 'paarse' kabinet.

Ad Melkert, geboren in Gouda op 12 februari 1956, groeide op in Gouderak. Als kapperszoon leek het gymnasium niet direct de meest aangewezen middelbare schoolopleiding voor hem, maar in 1968 maakte hij zijn entree op het Coornhert Gymnasium aan de Nansenstraat, waar de school in 1952 zijn intrek had genomen, na vanaf 1889 in het huis van De Lange van Wijngaerden aan de Westhaven gevestigd te zijn geweest. Van 1572 tot 1850 was de school gehuisvest in het voormalige Cellebroedersklooster aan de Groeneweg, de latere Werkinrichting tot wering van de bedelarij.

Ad Melkert heeft een scherpe herinnering behouden aan de eerste dagen op school: 'Mij staat nog bij dat van het begin af de net aangekomen leerlingen op het Coornhert Gymnasium werd duidelijk gemaakt dat zij uitverkoren waren om voorbereid te worden op het in de schoot

Wim Kok die net zijn terugtreden heeft aangekondigd (bron: de Volkskrant, 29 augustus 2001).

Ad Melkert in 1989 (bron: Saeculum 1889-1989).

opgenomen worden van de Alma Mater. De selectiebijl was reeds gevallen en wiens afkomst uit de toon viel, moest nog maken dat hij aan de goede kant van het blok bleef (flashback uit de eerste klas: indeling in niveaustudiegroepen naar naam en eerst later naar prestatie).

Uit onderzoeksresultaten onder eerstejaarstudenten naar hun sociale herkomst in 1989 bleek dat toen nog steeds, net als twintig jaar eerder, bijna de helft van hen afkomstig was uit de hogere beroepen, terwijl die hogere beroepen slechts 5% van de totale beroepsbevolking uitmaakten. Een dergelijk gegeven speelde bij Ad Melkert in retrospectief een sleutelrol bij zijn maatschappelijke plaatsbepaling en het maken van zijn politieke keuze.

Kok en Melkert, beiden jongens uit de Krimpenerwaard en gevormd op Goudse scholen, hebben het model van de polder als geen ander van jongs af aan gekend.

Bronnen:

Een eeuw in honderd jaartallen. Uitgegeven in 1965 ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de Rijkshogereburgerschool en Rijksmiddelbareschool voor meisjes te Gouda (Gouda 1965).

Rijks HBS/MMS 125 jaar RSG Gouda. 125 jaar Rijksonderwijs in Gouda (Capelle aan den IJssel 1990).

A.G. den Haan, M. de Groot, *Saeculum 1889-1989. Gedenkboek bij het honderdjarig bestaan van het Coornhert-Gymnasium* (Gouda 1989).